№ 27 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 6 — 1901 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 6 № 27

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի. կէս տարվան 6 բուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նպաստեցէք ձեր կողմից. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Օպերային ներկայացումները. Նամակ Վարշավայից. Նամակ Բաթումից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ֆրանսիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մեր ուսանողութիւնը։

ՆՊԱՍՏԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿՈՂՄԻՑ

Մենք հաղորդեցինք մեր ընթերցողներին, որ կովկասեան ցուցահանդէս կազմելու խնդիրը մտել է գործնական շրջանի մէջ։ Ընտրվել են ցուցահանդէսի գործերը կառավարելու և ղեկավարելու համար կոմիսար և զանազան բաժինների համար վերահսկողներ։ Ցուցահանդէսի համար նշանակված հողը չափվում է և բաժանվում մասերի, մշակվում է շինութիւնների յատակագիծ և տպագրվում են մասնակցել ցանկացողների համար բլանկներ։ Մեծ պասի առաջին շաբաթում արդէն վերջացած կը լինեն նախնական պատրաստութիւնները և կը սկսվի իրական գործունէութիւն։

Այժմ, երբ որոշ կերպով պարզված են ցուցահանդէսի կազմակերպութեան վերաբերեալ բոլոր գործերը և ցուցահանդէսի վարչութիւնը ձեռնարկում է նրա իրագործութեան, պէտք է առաջ դայ հասարակութիւնը իր գործակցութեամբ, պէտք է մեր երկրի աղգաբնակութիւնը ամեն միջոց գործ դնէ ցուցահանդէսը լիակատար դարձնելու։

Կովկասեան պ. Կառավարչապետը յատուկ շրջաբերականով յայտնել է նահանգապետներին ցուցահանդէսի կազմակերպութեան մասին և առաջարկել է նրանց կազմելու նահանգական յատուկ մասնաժողովներ, որոնք զբաղվէին ցուցահանդէսի վերաբերեալ խնդիրներով, նպաստէին նահանգի արդիւնքների նմուշները ցուցահանդէս ուղարկելուն և օգնէին իրանց խորհուրդներով և ցուցումներով։

Մենք գիտենք, որ մամուլը մեծ դեր կարող է խաղալ ցուցահանդէսի գործի կազմակերպութեան մէջ՝ թէ նրան վերաբերեալ գործերի մասին տեղեկութիւններ հաղորդելով և թէ դիմումներ անելով աղգաբնակութեանը նպաստելու այդ ընդհանուր գործի աջողութեան։ Եւ մենք դիմում ենք մեր ընթերցողներին այդ առաջարկութեամբ, յոյս ունենալով, որ նրանցից իւրաքանչիւրը կաշխատէ իր շրջանում խրախուսել պատրաստվելու ցուցահանդէսի համար և մասնակցելու այնտեղ իր արդիւնագործութեամբ։

Համակովկասեան ցուցահանդէսը և համակովկասեան ժողովը պէտք է յարմար առիթ նկատվեն՝ պարզելու մեր արդիւնագործութեան ներկայ վիճակը, ցոյց տալու նրա արած առաջադիմութիւնները և ուսումնասիրելու նրա կարիքները։ Թող իւրաքանչիւր անձն իր շրջանում տարածէ և ժողովրդականացնէ համակովկասեան ցուցահանդէսի գաղափարը, լաւ գիտենալով, որ դրանով դա նպաստում է ընդհանուր օգտաւէտ մի մեծ գործի։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Բագուի հրկիզեալների օգտին հաւաքվող նուիրատուութիւնները հասել են մօտ 10 հազար բուբլու։ Բոլոր նուէրները, ինչպէս յայտնի է, ուղարկվում են նաւթարդիւնագործների ժողովի խորհրդին։ Նուիրատուներից մէկը մի լաւ գիւտ է արել։ Ահա ինչ է գրում նա «Кас-пій» լրագրին.

Ձեր լրագիրը ստորագրութիւն բաց արեց յօգուտ Սպիտակ քաղաքում պատահած աղէտի զոհերի։ Նուիրատուութիւնները թափվում են ամեն կողմից. ուրիշ կերպ չէ էլ կարող լինել. մարդկային սիրտը քար չէ, եւ նուիրելով մեր բուբլիները ու հինգ կոպէկները, մենք մարդասիրական գործ ենք կատարում։ Սա շատ գեղեցիկ է։ Բայց ահա մի հարց. ուր պէտք է գնան այդ փողերը։ Դուք, պ. խմբագիր, փողերը ուղարկում էք ժողովի խորհրդին։ Ուրիշ խօսքերով, մեր նուիրատուութիւնները, կարելի է, կը գնան օգնելու նաւթագործներին։ Յատկապէս կազմված կոմիտեն կը պարզէ վնասվածների կարիքի չափը եւ վնասները կը տան «Կասպեան-Սեւծովեան» ընկերութիւնը կամ առհասարակ նաւթագործները։ Գոնէ այսպէս են ասում խոշոր ֆիրմաների ներկայացուցիչներն էլ։ Բայց եթէ Խորհուրդը ունենայ նուիրված փողերի մի յայտնի գումար, արդեօք չի պակասեցնի այդ գումարով առհասարակ նաւթագործների եւ մասնաւորապէս Կասպեան-Սեւծովեան» ընկերութեան ծախսերը, որոնք պիտի անվճն վնասվածներին օգնելու համար։ Եթէ այո, դա, ինձ թւում է, բոլորովին արդարացի չի լինի մեզ, նուիրատուներիս, վերաբերմամբ. եւ աւելի լաւ չէր լինի, որ մեր բոլոր նուէրները գործադրվեն անկախ նաւթարդիւնաբերողներից, մի որ եւ իցէ բարի գործի համար յօգուտ վնասվածների։

Բանից, ճիշտ որ, դուրս է գալիս մի այսպիսի անարդարութիւն։ Բօռչիլդը եւ առհասարակ Բագուի նաւթային թագաւորները պարտաւոր են օգնել իրանց զոհերին, եւ այդ կանեն նրանք։ Բայց կոպէկներով յանուն մարդասիրութեան հաւաքված հաղարները այնպիսի տեղ են ուղարկվում, ուր նրանք պիտի թեթեւացնեն Բօռչիլդի եւ նրա նմանների ծախսերը։ Իսկ սա կը լինի ոչ թէ մարդասիրութիւն, այլ անբարոյականութիւն։ Մարդիկ փողեր են նուիրում դժբախտացածների օգտին. այդ նուէրները անպայման պէտք է որ ուղղակի ծառայեն դժբախտացածներին եւ ոչ թէ թեթեւացնեն ոսկէ կուռքերի բեռը, որոնք առանց այդ էլ չափազանց մեծ թեթեւութիւններ են վայելում կեանքի մէջ։ Եթէ Բագուն բարքերի կողմից Սոդոմ-Գոմոր է ներկայացնում, մթէ, ճշմարիտ, այնքան մեռած պիտի լինի բարոյական հասկացողութիւնը, որ նոյն իսկ մարդասիրութիւնն էլ սարկանայ միլիոնների պարկ ներկայացնող մարդկանց։ Մթէ կարելի է, որ մի որ եւ է գործակատար իր ունեցածից մի բուբլի տայ, որպէս զի Բօռչիլդը մի բուբլի պակաս վճարէ կրակի զոհերին։ Այդ պատճառով մենք էլ միանգամայն արդարացի ենք համարում, որ մասնաւոր անձանց նուէրները գործադրվեն առանձին։ Թող այդ փողերով որբանոց բացանեն վնասվածների երեխաների համար, թող ուրիշ միջոցներ գտնեն նուէրները խելացի կերպով ծախսելու համար. Բօռչիլդները միայնակ կարող են առանց նուիրատուների էլ կատարել իրանց պարտականութիւնը...

*

Անցեալ տարի «Մշակի» ամենախղճալի հաւատարիմներից մէկը, բժիշկ Շահ-Նազարեանց հրատարակել էր «Մշակը» անունով մի ցնդաբանութիւն։ Մենք ժամանակին ասացինք այդ մաւոր վիժմունքի մասին այն, ինչ հարկաւոր էր։ Այժմ «Кавказскій Вѣстникъ» ամսագիրը փետրվարի համարում հետեւեալն է ասում այդ բրոշիւրի մասին.

Բրոշիւրի գլխաւոր առանձնայատկութիւնն է բովանդակութեան բացակայութիւնը, բովանդակութեան, որ ընդհանակ կը լինէր բացատրել նրա հեղինակի մտքերն ու հայեացքները. բացի դրանից, նոյն իսկ գրելու ձեւն էլ ներկայացնում է մի ինչ որ անկարգ քաոս բացականչութիւնների, հարցերի, որպէս թէ հեգնութեան—«մտքի բեկորներ», ինչպէս ասում են հոգեբոյժները։ Մնում է միայն ափսոսալ այն գեղեցիկ թուղթը, որի վրա տպված է անաջող գրականագէտի բրոշիւրը եւ տալ նրան այսպիսի հարց. ինչ հարկաւոր էր գրել, տպել եւ ի լրումն ամենայնի՝ խմբագրութիւններին ուղարկել այդ բրոշիւրը, որ ոչ ոքին հարկաւոր չէ։

Այսպէս է պատժվում յիմարութիւնը...

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, ամսի 4-ին, Արքունական թատրոնում ներկայացրին չորրորդ անգամ «Золушка»—«Մոխրատիտիկ» կախարդական հեքիաթ օպերան, 4 գործողութիւնով եւ 6 պատկերով, երաժշտութիւն Ֆրանսիացի կոմպոզիտոր Մասսընէի։ Մոխրատիտիկ—օր. Պապայեան, Պանդոլֆ նրա հայրը—Գորեայինով, տիկին Դէ-Լա-Խալթէրն նրա մայրը—Պլատոնովա, Նոէմա եւ Դորոտէա նրա քոյրերը—Լենսկայա եւ Միխայլովսկայա, (կախարդական) պրինց—Բադինա, Ֆէա (փերի)—Կունցովա եւ Թագաւոր—Գերասիմենկո։ Բացի սրանից մարդկանց եւ ոգիների բազմութիւն բեմի վրա։ Ամենից մեծ դերը օր. Պապայեանինն է. իբրեւ դեր՝ խաղի համար լաւ յարմարեցրած է եւ շնորհալի է, բայց դերի vocale մասը, այն է ձայնական, երգեցողական գործողութիւնները ոչ համապատասխան են դերին եւ ոչ գեղարուեստական բարձր կամ նոր կողմեր ունեն. հարց է՝ եթէ օր. Պապայեան չը լինէր այդ դերում, ինչպէս կանցնէր։ Օր. Պապայեան ուղղակի ստեղծեց Մոխրատիտիկի դերը։ Տիկին Պլատոնովա իսկ իրան դերը գտել էր. նա այնքան արձակ էր խաղում Դէ-Լա-Խալթերի դերը, որ գրեթէ օպերետային դերին էր նմանեցնում, երեւի պիեսան էլ այդ է պահանջում, բայց եւ այնպէս լաւ էր։

Կունցովայի դերը այնքան էլ պատասխանատու չէ, բայց վերին աստիճանի աչքի ընկնող, որովհետեւ բոլոր դիւթական երեւոյթները նա է կատարում։ Խաղի կողմից նա գեղեցիկ փերի էր, բայց իբրեւ կոլօրատուր սոպրանոյի դեր նրա շկոլան եւ ձայնը այնքան էլ համապատասխան չեն։—Լիրիկ—սոպրանո Բադինա պրինցի դերում կատարեց այն, ինչ կարող էր. նա խաղում էր շատ ոգեւորված եւ երգում իր դերը զգացմունքով, բայց, իմ կարծիքով, պրինցի դերը պէտք է կոնտրալտո լինէր, որ կոմպոզիտորի պակասութիւնն է արդէն։ Գորեայինով շատ գորովագութ հայր էր ներկայացնում, որով շատ համակրելի էր։ Նրա ձայնը խո միշտ լաւ է եւ անսպառ։ Քոյրերը, պարողները, քահանաները, ծառաները, բժիշկները, մինիստրները, տիկինները եւ այլ հիւրերը բոլորն էլ նոր եւ փայլուն շորերով էին. նոր եւ չքեղ դեկորացիաները առանձին փայլ էին տալիս։

Զայն տարածվեց, որ Մասսընէի մուզիկան վագներական է։ Բոլորովին ոչ։ Ընդհակառակն, աւելի շուտ վերդիական է. մեծ տեղ է տրված բեմի վրա մուզիկային—երգին, քան օրկեստրին, բայց Վերդիին հասնելու դեռ կէս ճանապարհի վրա է կանգնած։ Պիեսան լովում է ա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԵՐ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամանակը փոխվել է, կեանքն է փոխվել, հայեացքներն են փոխվել, բայց ամենից շատ փոխվել է մեր ուսանողութիւնը։

Տարիներ առաջ, 80-ական թւականներին, Բագուի բէալական դպրոցում կար մի աշակերտ, որ մի եւ նոյն ժամանակ եւ դռնապանութիւն էր անում եւ ծառայում սրան ու նրան ու այդպիսով ոչ միայն իր գլուխը պահում, այլ եւ ապագայի համար խնայողութիւններ անում, որպէս զի նրանով շարունակէ իր ուսումը բարձրագոյն դպրոցում։ Եւ նա սեփական աշխատանքով հաւաքած այդ գումարով գնաց շարունակելու իր ուսումը։

Այդպէս էր հայ ուսանողը դեռ մի քանի տարի սրանից առաջ։ Նա ոչ միայն համեստ դրաշներով եւ մեծ մասամբ սեփական աշխատանքի արդիւնքով էր իր գլուխը պահում, այլ եւ հետաքրքրվում էր այն ժողովրդի կեանքով, որին նա պատկանում էր, ցաւակից էր նրա ցաւերին, եւ իր ոյժերի չափ դարման էր անում նրա դարդերին։

Այդ իդէալիստ ուսանողութիւնն էր ահա, որ ուսանող անունը մի ինչ որ վեհութիւն էր տուել. ուսանող բառի հետ կարծես կապվեց, ձուլվեց այն ամենը, ինչ որ բարձր է, գեղեցիկ է, վսեմ է։ Զէ որ ուսանող Պատկանեանները, Արծրունիներն էին, որ չունչ էին տալիս թըմբռած ժողովրդին, կանչում էին նրան կուելու յանուն առաջադիմութեան, ոգեւորում էին նրան իդէալով։ Այո, նրանք ուսանող անունը մի այդպիսի կոթող կանգնեցրին, որը դեռ մինչեւ հիմա կանգուն է։

Իսկ այժմ։ Մտէք դարձեալ նոյն Բագուն, որտեղ մի ժամանակ հայ ուսանողը դռնապանութիւն է արել։ Այնտեղ այժմ էլ են լինում ուսանողներ. նրանք կրում են ուսանող անունը եւ հագած են ուսանողական զգեստներ։ Ահա ձեզ առաջարկում են տոմսակ, հրաւիրում են երեկոյթի։ Ո՞վ է տարքողը. մի ուսանող։ Ո՞ւմ օգտին. այդ նոյն ուսանողի օգտին։ Անցնում է մի քանի օր. դարձեալ տոմսակ. դարձեալ երեկոյթ տարքողը ուսանող, դարձեալ սեփական օգտին եւ այդպէս անվերջ։ Ահա նոր տարի է, Զրօրհնէքի տօն է, ժողովարարութիւն է լինում։ Մէկը միւսի ետեւից պտտում են ուսանողական խմբեր եւ փող են հաւաքում։ Ո՞ւմ օգտին. դարձեալ սեփական օգտին։ Տարին տասներկու ամիս ուսանողները իրանց օգտին երեկոյթների, ժողովարարութիւնների միջոցով փող են հաւաքում եւ գնում են ուսումը շարունակելու։ Ուր ուզում էք, գնացէք, որտեղ կան հայ ուսանողներ, այնտեղ դրված է փողի հարցը։ Փողային հարցերը մեր ուսանողութեան մէջ ահագին վէճերի, կռիւների առարկայ են դառնում։ Կայ մի հայ ուսանողական միութիւն, որը բաղկացած է 10 հոգուց (որոնցից համարեա ոչ մէկը չքաւոր չէ) եւ որը ունի մօտ 3000 բուբլի մի գումար՝ պահ տուած բանկում։ Այդ ամբողջ գումարը հաւաքված է ժողովարարութեամբ եւ դեռ այդ ժողովարարութիւնը շարունակվում է։ Ահա մի զզուելի ձեռնարկութիւն, որը արատ է բերում ամբողջ հայ ուսանողութեան, եւ սակայն այդ ուսանողութիւնը չէ էլ մտածում հոգալ դրա մասին։ Դա մի շատ սովորական բան է նրա համար։ Զէ որ ինքն էլ միշտ մի եւ նոյնն է անում, թէեւ միշտ չէ աջողվում տիրանալ նրան այդ տեսակ խոշոր գումարներին։

Թւում է, թէ այժմ ամբողջ հայ ուսանողութիւնը միմիայն իր կաշուի մասին է մտածում։ Թւում է, թէ այդ ուսանողութիւնը զառանցում է միայն իր ներկայ ու ապագայ կեանքի ապահովութեան մասին։ Եւ զուարթ ու զուարճ կեանքը նրա համար առաջին տեղն է բռնում։

Համեմատեցէք հայ եւ ռուս ուսանողին. տեսէք վերջինս որքան համեստ է։ Սեփական փողով ապրող ռուս ուսանողը նոյն իսկ անհամեմատ համեստ է ապրում, քան բարերարութեամբ ապրող հայ ուսանողը։ Եւ որքի անսահման կսկիծով պէտք է խոստովանել, որ կոպէկ կոպէկ հաւաքված փողերը «չքաւոր» հայ ուսանողը գործ է ածում գլխաւորապէս «զիղիպիզի» հագուստների եւ—որպէս զի մեր ուսանողների նուրբ զգացմունքները չը վիրաւորեմ, աւելի մեղմ կարտայայտեմ միտքս—եւ զանազան զուարճատեղերի համար։ Կոպէկ կոպէկ հաւաքած փողերով նրանք 50—60 բուբլիանոց վերարկուներ են հագնում։ Ո՞ր հայ ուսանողն է իրան զրկում սերտուկ հագնելու բաւականութիւնից, որը շռայլութիւն է համարվում բոլոր ուսանողների մէջ։ Ո՛չ մի աղգի ուսանող այնքան շռայլ չէ ապրում, որքան հայ ուսանողը, բայց եւ ոչ մի ուսանող այնքան չէ դիմում ողորմութեան, որքան հայ ուսանողը։ Քանի հարիւր, նոյն իսկ հազար ուսանողներ են հեռացվում ամեն տարի համալսարաններից ուսման վճարը չը տալու պատճառով։ Քանի տոկոսն են կազմում նրանցից հայերը։ Եւ ոչ մի տոկոսը։

Սակայն ի հարկէ ժխտել չէ կարելի, որ մեր ուսանողութեան մէջ եւս կան կարօտ անհատ-

ռանց դժուարութեան եւ ուրախութեամբ նայվում են տեսարանները, որ փառաւոր են։

Կարա-Մուրզա

ՆԱՄԱԿ ՎԱՐՇԱՎԱՑԻՑ

Յունվարի 18-ին

Վարշավայի սակաւաթիւ հայ կոլոնիան իր ներքին կեանքով, իր չարն ու բարիով շատ անհետաքրքիր նիւթ է ներկայացնում, որպէս զի նրան նուիրվեն «Մշակի» էջերը։ Երբեմն միայն կարելի է յիշեցնել հայ աշխարհին, որ Լեհաստանի նախկին մայրաքաղաքում եւս կան մէկ եւ կէս հայեր, որոնք ոչ մի առնչութիւն չունեն մեծափարթամ Անիի գաղթականների հետ։ Բացի մի քանի ունեւոր վաճառականներից, որոնցից իւրաքանչիւրը իր ոսկիների հաշւելովն է զբաղված, մնացածների մի խումբը պարապում է... անգործութեամբ։ Վերջիններիս մէջ կան մի քանի կոմիսիոներներ, կոմի-վոյաժորներ, մասամբ գործով միայն, մասամբ եւ անունով։ Այդ պարոններից մի քանիների սխրագործութիւնները անվերջ սկանդալների աղբիւր են դառած. ծեծ, կռիւ, աղմուկ, հայհոյանք եւ վերջը, հասկանալի է, ոստիկանատուն եւ դատարան։ Այդ խայտառակութիւնները տեղի են ունենում այստեղի հայկական բօրայում—Dluga փողոցի կաֆէներից մէկում։ Մարդ ամաչում է անցնել այդտեղով, Մայդանի եւ Շէյթան-բազարի տեսարաններին ականատես չը դառնալու համար։ Առանձնապէս ընդհանուրի ուշադրութեան է արժանացել մէկը իր աղմկալից պայքարներով մի քանի կոմիսիոներների հետ։ Տեսնենք թէ ինչ չքաղաքներ է այդ պարոնը ստանալու դատարանից, ուր հրաւիրված է նա բացատրութեան համար։

Հայ ուսանողների թիւը շատ աննշան է Վարշավայում. համալսարանում ոչ մի հատ—բոլորը պոլիտեխնիկական ինստիտուտ են յաճախում եւ մի քանի մասնագիտական դպրոցներ։ Զանազան, իրար անհամապատասխան խաւերից դուրս եկած լինելով՝ նրանք չեն կարողանում բարոյական մի ընդհանուր կապ հաստատել իրար մէջ, զուրկ լինելով դրա համար անհրաժեշտ պատրաստականութիւնից։ Դա ցաւալի երեւոյթ է, որովհետեւ այսպիսի փոքրիկ շրջան կազմելով՝ նրանք անհամեմատ դիւրութեամբ պէտք է ժողովային միմեանց՝ անկեղծ, ընկերական յարաբերութիւններ ստեղծելով եւ ապագայ հասարակական օգտաւէտ գործունէութեան սաղմերը ձգելով հէնց ուսանողական նստարաններից։

Հայ ուսանողի համար Վարշաւան թէեւ ուրնի համալսարանական քաղաքի ամեն յարմարութիւններ, բայց եւ այնպէս խորհուրդ կը տայինք իւրաքանչիւր կովկասեցուն գերադասել ռուսական համալսարանական քաղաքները։ Ճիշդ է, կեանքն այստեղ այնքան էլ թանգ չէ. կլիման բարեխառն—խիստ ցրտերը հազուադէպ։ Բայց չը կայ այստեղ շրջան, չը կայ հասարակութիւն, ուր մուտք ունենար կովկասեցին. իսկ շրջանի ահագին կրթիչ նշանակութիւնը կարօտ չէ բացատրութիւնների։ Բացի այն, որ լեհ հասարակութիւնը կասկածոտ է իւրաքանչիւր ոչ-լեհ տարրի վերաբերմամբ, տեղիս հայ վաճառական դասակարգն էլ միանգամայն կղզիացած՝ չէ ցանկանում խոստովանել հայ ուսանողութեան գոյութիւնը այստեղ։ Մի կողմից էլ այս «ռուսական Պարիզը»—որպէս շատերը համարում են Վարշաւան—չափազանց հրապուրիչ կողմեր ունի, լուրջ, հետեւողական զբաղմունքները անհնարին դարձնելու չափ։ Դա, հասկանալի է, առաւելապէս մեր այն թեթեւսոլիկ երիտասարդների համար, որոնք մեր փոքրիկ քաղաքներից յանկարծ Վարշաւա գալով, շուտ են գլուխը կորցնում, արագ ենթարկվելով յափշտակող կեանքի աղդեցութեանը։ Մեր առաջ ունենք այժմ մի քանի կենդանի օրինակներ...

Տեղիս համալսարանի յայտնի պրոֆէսոր Նիկոլայկու աւագ-օրդինատոր բժ. Գ. Հայրապետեան պաշտօնապէս հաստատված է այդ կոչման մէջ։ Կարելի է ողջունել երիտասարդ բժիշկին այն համակրանքով եւ ուշադրութեամբ, որոնց արժանացել է նա համալսարանական վարչութեան եւ ուսանողութեան կողմից։ Որպէս լսում ենք, պ. Հայրապետեան սկսել է կազմել ժողովրդական ընթերցանութեան համար մի շարք տետրակներ մարդու նեարդային եւ հոգեկան հիւանդութիւնների մասին, որոնց հրատարակելու բժ. Ա. Բուդուղեան առանձին դրքոյկներով։ Ցանկալի կը լինէր, որ այդ աշխատութիւնները գրվէին հանրամատչելի, հետաքրքրական լեզուով, եւ նոյն ընդունելութիւնը գտնէին, որպիսին ունեցել են Բուդուղեանի գեղեցիկ հրատարակութիւնները։

Ա. Արզումանեանց

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

Փետրվարի 1-ին

Այս րոպէին հեռացայ մի տխուր եւ սրտաճմլիկ տեսարանից։ Քաղաքիս 2-րդ մասում մի նոր շինվող երկյարկանի տան առաստաղը եւ վերին յարկի յատակները փլվել էին՝ իրանց տակովն անելով ութ հոգի—եօթ մշակներ եւ մի վարպետ։ Նրանցից չորսին արդէն հանեցին մեռած, երեքին՝ ծանր վիրաւորված, իսկ ութերորդին—վարպետին դեռ չէին գտել եւ փընտռում էին։

Փլուածքը առաջ էր եկել նրանից, որ ահագին լայնութեամբ շինութեան մէջտեղից միայն մի սիւն էր եղել հանված մինչեւ վերին յարկը, սիւնի վրա շինել էին յատակ, նրա վերայից էլ նորից պատեր՝ մինչեւ առաստաղը եւ ապա վրան առաստաղը։ Եւ այդ բոլորը կպցրած է եղել բէտոնէ-աղիւսներից շինված մի բարակ սիւնի վրա, որը չը դիմանալով քանդվում է եւ տեղիք տալիս վերոյիշեալ դժբաղդութեան։ Շինութեան դրսի պատը ծայրից նոյնպէս ճեղքվել է, որը կարող է քանդվել հէնց փողոցով կառքերի անցուդարձի շարժումից։

Պէտք է ասած, որ վերջին տարիներս շինութիւնները սկսել են սունկի պէս բուսնել մեր քաղաքում, թէեւ այդ հանգամանքը ամենեւին դեռ չէ նպաստել կացարանների էժանանալուն, եւ այդ բոլորը շնորհիւ այն նորաձեւ բէտոնէ-աղիւսների, որոնց պատրաստողների մէջ գների մրցում առաջ գալով, սկսել են ցէմենտը մախաղներով խառնել աւազի հետ, որը ձեռք տալուն պէս սկսվում է փշրվել։ Այժմ, շատ չնչին բացառութեամբ միայն, բոլոր շինութիւնները կառուցվում են այդ աղիւսներով եւ այն էլ առանց որ եւ է ճարտարապետի հսկողութեան, իրանց խելքի թելադրութեամբ։ Տասնեակ օրինակներ կան, որ պլաններ են վերցրած եղել միայն մէկ յարկանի տան համար, բայց յանկարծ շինութիւնը բարձրացել է երկու, երեք եւ մի քանիսն էլ չորրորդ յարկի։

Ի դէպ է ասել, որ այստեղ յայտնի Միքայէլեան փողոցի վրա մի հին շինութիւն է նորոգվում, որը մօտ ութ տարի ժամանակ բերդվում, ապա ութ տարի ամբարձութեամբ երկու արշին առաջ է ընկած դէպի փողոց։ Որքան մենք տեղեկացանք, քաղաքային վարչութեան եւ ոստիկանի մէջ համաձայնութիւն չէ կայացել գնի վերաբերմամբ, իսկ տանտէրն էլ օգտվելով անցեալ տարի հրատարակած նոր օրէնքից, որ եթէ պլանից դուրս հողատէրերի եւ քաղաքային դումայի մէջ համաձայնութիւն չէ կայանում հողի արժէքի վերաբերմամբ, հողատէրերին իրաւունք է տրվում շինութիւն կառուցանել իրանց հողերի վրա եւ կամ նորոգել հին շինութիւնները, սկսել է նորոգել յիշեալ տունը, որը միանգամայն դուրս ընկած լինելով դէպի փողոց, թէ նեղացնում է փողոցը եւ թէ տգեղացնում նրա տեսքը։ Ի՞նչ կը լինի մեր քաղաքի փողոցների դրութիւնը, եթէ այն բոլոր շինութիւնները, որոնք դուրս ընկած են դէպի փողոց, այդպէս անուշադիր մնան քաղաքային դումայի կողմից։

Նամակս վերջացնելիս խնդայ, որ վերոյիշեալ քանդված տան մէջ մի մօտ 8 տարեկան երեխայ էլ են գտել մեռած եւ բոլորովին տափակված։

Գ. Գրիգորեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, փետրվարի 4-ին, նահանգական դատարանի շէնքում տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի երդուեալ հաւատարմատարների ժողովը փաստաբանական գործակալների հարցի առիթով։ Ընտրված յանձնաժողովը ներկայացրեց իր մշակած ծրագիրը, որ մի քանի փոփոխութիւնների ենթարկվեց։ Այդպէս փոփոխված ձեւով խմբագրվելուց յետոյ, ծրագիրը կառաջարկվի ընդհանուր ժողովի վերջնական վճռին։ Երբ վերջնականապէս ընդունվեն կանոնները, մենք նրանց մասին կը հաղորդենք մանրամասնօրէն։

—

Կիրակի, փետրվարի 4-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում հայ դերասանական խմբի անդամները ներկայացրին «Պէպօ», մասնակցութեամբ պ.պ. Տէր-Դաւթեանի, Ա. Մանդինեանի եւ Ց. Զմչկեանի, որոնք իրանց շնորհալի խաղով առանձին հետաքրքրութիւն էին տալիս ներկայացման։ Աչքի էր ընկնում մանաւանդ պ.պ. Տէր-Դաւթեան, որի խաղը Գիքորի դերում կարելի է ուղղակի կլասիկական համարել։ Դերասանական խմբի անդամներից բուռն ծափահարութիւնների արժանացան տ. Մէլիքեան եւ օր. Վարդուհի։ Պ. Ցարութիւնեանի խաղը Պէպօի դերում մտածված էր, բայց ոչ զգացված։ Ներկայացումը կայացաւ, ինչպէս յայտարարված էր, «ի պատիւ Պէպօի 30-ամեակի», բայց պիէսի տաղանդաւոր հեղինակը բացակայ էր եւ հասարակութիւնը ոչ մի առիթ չունեցաւ շնորհակալութեան մի ցոյց անել մեր ալեզարդ դրամատուրգին։ Կարելի էր, ի հարկէ, գոնէ ծրագիրների վրա տպել հեղինակի պատկերը, բայց ներկայացում կազմողները աւելի լաւ էին համարել զարդարել ծրագիրը տիկ. Մէլիքեանի պատկերով։ Ժողովարանի դահլիճը ծայրէ ծայր լի էր հասարակութեամբ։ Կային նոյն իսկ մի քանի շարք կանգնած հանդիսականներ։ Աչքի էր ընկնում այն ոգին, որով մեր հասարակութիւնը վերաբերվում էր դէպի «Պէպօ» պիէսը,—շատերն անգիր գիտեն այդ պիէսը, եւ կրկնում էին խօսքերը դերակատարների ետեւից, ինչպէս ծերերը եկեղեցում քահանաների ետեւից, եւ այնու ամենայնիւ ամենքն էլ այնպէս ուշադրութեամբ էին հետեւում ներկայացման, որ կարծէք առաջին անգամ լսելիս լինեն։ «Պէպօից» յետոյ խաղացին «Փաստաբանի մօտ» վոդեվիլը։

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը մտադրութիւն ունի աւելացնել այն ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչների ռոճիկը, որոնք գտնվում են պետութեան ծայրերում։

—

«Рус. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, թէ յունվարի 30-ին, երեկոյեան, Մոսկվայի պատմական թանգարանի դահլիճում Ֆ. Գ. Պոգօբա կարդաց մի հետաքրքրական դասախօսութիւն—«Ամենակարող սէրը դէպի երեխաները»։ Դասախօսը սկզբում նկարագրեց թէ այն դաստիարակութեան պատկերը, որ սովորաբար տրվում է այժմ աճող սերնդին եւ թէ այն իդէալական դաստիարակութեան, որ պէտք է տրվի։ Այս երկրորդ, իդէալական դաստիարակութեան գլխաւոր յատկանիշը պէտք է լինի այն, որ նրա միջից բոլորովին տրտաքսվեն պատիժները։ Դասախօսը չէ ընդունում «սիրելուց առաջացած պատիժները» եւ դրականապէս անուանում է նրանց աւելի կամ պակաս չափով քողարկված վրէժխնդրութիւն—մի չարիք, որ ի հարկէ չէ կարող պէտքական նիւթ տալ բարութեան տարրեր կազմակերպելու եւ հաստատելու մանուկների հոգու մէջ։ Նրա կարծիքով ոչ միայն պատիժները, այլ նոյն իսկ պարգեւները այն ձեւով, ինչ ձեւով, որ նրանք գործադրվում են մեզանում, չեն տալիս դրական հետեւանքներ։ Առանձնապէս վնասակար են նրանք ընտանեկան դաստիարակութեան մէջ (մինչեւ 7 տարեկան հասակը), երբ երեխան պէտք է դաստիարակվի նրան շրջապատող անձերի օրինակով միայն։ Եօթ տարեկան հասակից յետոյ՝ երեխայի համար գալիս է նոր ժամանակամիջոց (մինչեւ 14 տարեկան դառնալը), երբ նրա մէջ արդէն սկսվում է գործել միտքը։ Դասախօսը անհրաժեշտ է համարում, որ այդ հասակում եւս երեխաները դաստիարակվեն լիակատար վստահութիւն տածելով դէպի մեծերը։ Ապա (մինչեւ 21 տարեկան հասակը) դաստիարակութիւնը դառնում է ինքնադաստիարակութիւն եւ դաստիարակների պարտքն է միայն ուղղել գիտակցաբար մտածող պատանու քայլերը դէպի կարեւոր ճանապարհը։ Մեր ժամանակի դաստիարակութեան ամենամեծ չարիքն այն է, որ աշխատում են զրկել երեխային նրան յատուկ առանձնայատկութիւններից, ձգտում են վերածել նրան ընդհանուր կաղապարի եւ գործադրել բոլորի վերաբերմամբ ընդհանուր միջոցներ։ Մինչդեռ երեխաները վերին աստիճանի զարգացած՝ չէ ցանկանում խոստովանել հայ ուսանողութեան գոյութիւնը այստեղ։ Մի կողմից էլ այս «ռուսական Պարիզը»—որպէս շատերը համարում են Վարշաւան—չափազանց հրապուրիչ կողմեր ունի, լուրջ, հետեւողական զբաղմունքները անհնարին դարձնելու չափ։ Դա, հասկանալի է, առաւելապէս մեր այն թեթեւսոլիկ երիտասարդների համար, որոնք մեր փոքրիկ քաղաքներից յանկարծ Վարշաւա գալով, շուտ են գլուխը կորցնում, արագ ենթարկվելով յափշտակող կեանքի աղդեցութեանը։ Մեր առաջ ունենք այժմ մի քանի կենդանի օրինակներ...

Տեղիս համալսարանի յայտնի պրոֆէսոր Նիկոլայկու աւագ-օրդինատոր բժ. Գ. Հայրապետեան պաշտօնապէս հաստատված է այդ կոչման մէջ։ Կարելի է ողջունել երիտասարդ բժիշկին այն համակրանքով եւ ուշադրութեամբ, որոնց արժանացել է նա համալսարանական վարչութեան եւ ուսանողութեան կողմից։ Որպէս լսում ենք, պ. Հայրապետեան սկսել է կազմել ժողովրդական ընթերցանութեան համար մի շարք տետրակներ մարդու նեարդային եւ հոգեկան հիւանդութիւնների մասին, որոնց հրատարակելու բժ. Ա. Բուդուղեան առանձին դրքոյկներով։ Ցանկալի կը լինէր, որ այդ աշխատութիւնները գրվէին հանրամատչելի, հետաքրքրական լեզուով, եւ նոյն ընդունելութիւնը գտնէին, որպիսին ունեցել են Բուդուղեանի գեղեցիկ հրատարակութիւնները։

Ա. Արզումանեանց

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

Փետրվարի 1-ին

Այս րոպէին հեռացայ մի տխուր եւ սրտաճմլիկ տեսարանից։ Քաղաքիս 2-րդ մասում մի նոր շինվող երկյարկանի տան առաստաղը եւ վերին յարկի յատակները փլվել էին՝ իրանց տակովն անելով ութ հոգի—եօթ մշակներ եւ մի վարպետ։ Նրանցից չորսին արդէն հանեցին մեռած, երեքին՝ ծանր վիրաւորված, իսկ ութերորդին—վարպետին դեռ չէին գտել եւ փընտռում էին։

Փլուածքը առաջ էր եկել նրանից, որ ահագին լայնութեամբ շինութեան մէջտեղից միայն մի սիւն էր եղել հանված մինչեւ վերին յարկը, սիւնի վրա շինել էին յատակ, նրա վերայից էլ նորից պատեր՝ մինչեւ առաստաղը եւ ապա վրան առաստաղը։ Եւ այդ բոլորը կպցրած է եղել բէտոնէ-աղիւսներից շինված մի բարակ սիւնի վրա, որը չը դիմանալով քանդվում է եւ տեղիք տալիս վերոյիշեալ դժբաղդութեան։ Շինութեան դրսի պատը ծայրից նոյնպէս ճեղքվել է, որը կարող է քանդվել հէնց փողոցով կառքերի անցուդարձի շարժումից։

Պէտք է ասած, որ վերջին տարիներս շինութիւնները սկսել են սունկի պէս բուսնել մեր քաղաքում, թէեւ այդ հանգամանքը ամենեւին դեռ չէ նպաստել կացարանների էժանանալուն, եւ այդ բոլորը շնորհիւ այն նորաձեւ բէտոնէ-աղիւսների, որոնց պատրաստողների մէջ գների մրցում առաջ գալով, սկսել են ցէմենտը մախաղներով խառնել աւազի հետ, որը ձեռք տալուն պէս սկսվում է փշրվել։ Այժմ, շատ չնչին բացառութեամբ միայն, բոլոր շինութիւնները կառուցվում են այդ աղիւսներով եւ այն էլ առանց որ եւ է ճարտարապետի հսկողութեան, իրանց խելքի թելադրութեամբ։ Տասնեակ օրինակներ կան, որ պլաններ են վերցրած եղել միայն մէկ յարկանի տան համար, բայց յանկարծ շինութիւնը բարձրացել է երկու, երեք եւ մի քանիսն էլ չորրորդ յարկի։

Ի դէպ է ասել, որ այստեղ յայտնի Միքայէլեան փողոցի վրա մի հին շինութիւն է նորոգվում, որը մօտ ութ տարի ժամանակ բերդվում, ապա ութ տարի ամբարձութեամբ երկու արշին առաջ է ընկած դէպի փողոց։ Որքան մենք տեղեկացանք, քաղաքային վարչութեան եւ ոստիկանի մէջ համաձայնութիւն չէ կայացել գնի վերաբերմամբ, իսկ տանտէրն էլ օգտվելով անցեալ տարի հրատարակած նոր օրէնքից, որ եթէ պլանից դուրս հողատէրերի եւ քաղաքային դումայի մէջ համաձայնութիւն չէ կայանում հողի արժէքի վերաբերմամբ, հողատէրերին իրաւունք է տրվում շինութիւն կառուցանել իրանց հողերի վրա եւ կամ նորոգել հին շինութիւնները, սկսել է նորոգել յիշեալ տունը, որը միանգամայն դուրս ընկած լինելով դէպի փողոց, թէ նեղացնում է փողոցը եւ թէ տգեղացնում նրա տեսքը։ Ի՞նչ կը լինի մեր քաղաքի փողոցների դրութիւնը, եթէ այն բոլոր շինութիւնները, որոնք դուրս ընկած են դէպի փողոց, այդպէս անուշադիր մնան քաղաքային դումայի կողմից։

Նամակս վերջացնելիս խնդայ, որ վերոյիշեալ քանդված տան մէջ մի մօտ 8 տարեկան երեխայ էլ են գտել մեռած եւ բոլորովին տափակված։

Գ. Գրիգորեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, փետրվարի 4-ին, նահանգական դատարանի շէնքում տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի երդուեալ հաւատարմատարների ժողովը փաստաբանական գործակալների հարցի առիթով։ Ընտրված յանձնաժողովը ներկայացրեց իր մշակած ծրագիրը, որ մի քանի փոփոխութիւնների ենթարկվեց։ Այդպէս փոփոխված ձեւով խմբագրվելուց յետոյ, ծրագիրը կառաջարկվի ընդհանուր ժողովի վերջնական վճռին։ Երբ վերջնականապէս ընդունվեն կանոնները, մենք նրանց մասին կը հաղորդենք մանրամասնօրէն։

—

Կիրակի, փետրվարի 4-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում հայ դերասանական խմբի անդամները ներկայացրին «Պէպօ», մասնակցութեամբ պ.պ. Տէր-Դաւթեանի, Ա. Մանդինեանի եւ Ց. Զմչկեանի, որոնք իրանց շնորհալի խաղով առանձին հետաքրքրութիւն էին տալիս ներկայացման։ Աչքի էր ընկնում մանաւանդ պ.պ. Տէր-Դաւթեան, որի խաղը Գիքորի դերում կարելի է ուղղակի կլասիկական համարել։ Դերասանական խմբի անդամներից բուռն ծափահարութիւնների արժանացան տ. Մէլիքեան եւ օր. Վարդուհի։ Պ. Ցարութիւնեանի խաղը Պէպօի դժուար դերում մտածված էր, բայց ոչ զգացված։ Ներկայացումը կայացաւ, ինչպէս յայտարարված էր, «ի պատիւ Պէպօի 30-ամեակի», բայց պիէսի տաղանդաւոր հեղինակը բացակայ էր եւ հասարակութիւնը ոչ մի առիթ չունեցաւ շնորհակալութեան մի ցոյց անել մեր ալեզարդ դրամատուրգին։ Կարելի էր, ի հարկէ, գոնէ ծրագիրների վրա տպել հեղինակի պատկերը, բայց ներկայացում կազմողները աւելի լաւ էին համարել զարդարել ծրագիրը տիկ. Մէլիքեանի պատկերով։ Ժողովարանի դահլիճը ծայրէ ծայր լի էր հասարակութեամբ։ Կային նոյն իսկ մի քանի շարք կանգնած հանդիսականներ։ Աչքի էր ընկնում այն ոգին, որով մեր հասարակութիւնը վերաբերվում էր դէպի «Պէպօ» պիէսը,—շատերն անգիր գիտեն այդ պիէսը, եւ կրկնում էին խօսքերը դերակատարների ետեւից, ինչպէս ծերերը եկեղեցում քահանաների ետեւից, եւ այնու ամենայնիւ ամենքն էլ այնպէս ուշադրութեամբ էին հետեւում ներկայացման, որ կարծէք առաջին անգամ լսելիս լինեն։ «Պէպօից» յետոյ խաղացին «Փաստաբանի մօտ» վոդեվիլը։

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը մտադրութիւն ունի աւելացնել այն ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչների ռոճիկը, որոնք գտնվում են պետութեան ծայրերում։

—

«Рус. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, թէ յունվարի 30-ին, երեկոյեան, Մոսկվայի պատմական թանգարանի դահլիճում Ֆ. Գ. Պոգօբա կարդաց մի հետաքրքրական դասախօսութիւն—«Ամենակարող սէրը դէպի երեխաները»։ Դասախօսը սկզբում նկարագրեց թէ այն դաստիարակութեան պատկերը, որ սովորաբար տրվում է այժմ աճող սերնդին եւ թէ այն իդէալական դաստիարակութեան, որ պէտք է տրվի։ Այս երկրորդ, իդէալական դաստիարակութեան գլխաւոր յատկանիշը պէտք է լինի այն, որ նրա միջից բոլորովին տրտաքսվեն պատիժները։ Դասախօսը չէ ընդունում «սիրելուց առաջացած պատիժները» եւ դրականապէս անուանում է նրանց աւելի կամ պակաս չափով քողարկված վրէժխնդրութիւն—մի չարիք, որ ի հարկէ չէ կարող պէտքական նիւթ տալ բարութեան տարրեր կազմակերպելու եւ հաստատելու մանուկների հոգու մէջ։ Նրա կարծիքով ոչ միայն պատիժները, այլ նոյն իսկ պարգեւները այն ձեւով, ինչ ձեւով, որ նրանք գործադրվում են մեզանում, չեն տալիս դրական հետեւանքներ։ Առանձնապէս վնասակար են նրանք ընտանեկան դաստիարակութեան մէջ (մինչեւ 7 տարեկան հասակը), երբ երեխան պէտք է դաստիարակվի նրան շրջապատող անձերի օրինակով միայն։ Եօթ տարեկան հասակից յետոյ՝ երեխայի համար գալիս է նոր ժամանակամիջոց (մինչեւ 14 տարեկան դառնալը), երբ նրա մէջ արդէն սկսվում է գործել միտքը։ Դասախօսը անհրաժեշտ է համարում, որ այդ հասակում եւս երեխաները դաստիարակվեն լիակատար վստահութիւն տածելով դէպի մեծերը։ Ապա (մինչեւ 21 տարեկան հասակը) դաստիարակութիւնը դառնում է ինքնադաստիարակութիւն եւ դաստիարակների պարտքն է միայն ուղղել գիտակցաբար մտածող պատանու քայլերը դէպի կարեւոր ճանապարհը։ Մեր ժամանակի դաստիարակութեան ամենամեծ չարիքն այն է, որ աշխատում են զրկել երեխային նրան յատուկ առանձնայատկութիւններից, ձգտում են վերածել նրան ընդհանուր կաղապարի եւ գործադրել բոլորի վերաբերմամբ ընդհանուր միջոցներ։ Մինչդեռ երեխաները վերին աստիճանի զարգացած՝ չէ ցանկանում խոստովանել հայ ուսանողութեան գոյութիւնը այստեղ։ Մի կողմից էլ այս «ռուսական Պարիզը»—որպէս շատերը համարում են Վարշաւան—չափազանց հրապուրիչ կողմեր ունի, լուրջ, հետեւողական զբաղմունքները անհնարին դարձնելու չափ։ Դա, հասկանալի է, առաւելապէս մեր այն թեթեւսոլիկ երիտասարդների համար, որոնք մեր փոքրիկ քաղաքներից յանկարծ Վարշաւա գալով, շուտ են գլուխը կորցնում, արագ ենթարկվելով յափշտակող կեանքի աղդեցութեանը։ Մեր առաջ ունենք այժմ մի քանի կենդանի օրինակներ...

Տեղիս համալսարանի յայտնի պրոֆէսոր Նիկոլայկու աւագ-օրդինատոր բժ. Գ. Հայրապետեան պաշտօնապէս հաստատված է այդ կոչման մէջ։ Կարելի է ողջունել երիտասարդ բժիշկին այն համակրանքով եւ ուշադրութեամբ, որոնց արժանացել է նա համալսարանական վարչութեան եւ ուսանողութեան կողմից։ Որպէս լսում ենք, պ. Հայրապետեան սկսել է կազմել ժողովրդական ընթերցանութեան համար մի շարք տետրակներ մարդու նեարդային եւ հոգեկան հիւանդութիւնների մասին, որոնց հրատարակելու բժ. Ա. Բուդուղեան առանձին դրքոյկներով։ Ցանկալի կը լինէր, որ այդ աշխատութիւնները գրվէին հանրամատչելի, հետաքրքրական լեզուով, եւ նոյն ընդունելութիւնը գտնէին, որպիսին ունեցել են Բուդուղեանի գեղեցիկ հրատարակութիւնները։

Ա. Արզումանեանց

ՆԱՄԱԿ ՎԱՐՇԱՎԱՑԻՑ

Յունվարի 18-ին

Վարշավայի սակաւաթիւ հայ կոլոնիան իր ներքին կեանքով, իր չարն ու բարիով շատ անհետաքրքիր նիւթ է ներկայացնում, որպէս զի նրան նուիրվեն «Մշակի» էջերը։ Երբեմն միայն կարելի է յիշեցնել հայ աշխարհին, որ Լեհաստանի նախկին մայրաքաղաքում եւս կան մէկ եւ կէս հայեր, որոնք ոչ մի առնչութիւն չունեն մեծափարթամ Անիի գաղթականների հետ։ Բացի մի քանի ունեւոր վաճառականներից, որոնցից իւրաքանչիւրը իր ոսկիների հաշւելովն է զբաղված, մնացածների մի խումբը պարապում է... անգործութեամբ։ Վերջիններիս մէջ կան մի քանի կոմիսիոներներ, կոմի-վոյաժորներ, մասամբ գործով միայն, մասամբ եւ անունով։ Այդ պարոններից մի քանիների սխրագործութիւնները անվերջ սկանդալների աղբիւր են դառած. ծեծ, կռիւ, աղմուկ, հայհոյանք եւ վերջը, հասկանալի է, ոստիկանատուն եւ դատարան։ Այդ խայտառակութիւնները տեղի են ունենում այստեղի հայկական բօրայում—Dluga փողոցի կաֆէներից մէկում։ Մարդ ամաչում է անցնել այդտեղով, Մայդանի եւ Շէյթան-բազարի տեսարաններին ականատես չը դառնալու համար։ Առանձնապէս ընդհանուրի ուշադրութեան է արժանացել մէկը իր աղմկալից պայքարներով մի քանի կոմիսիոներների հետ։ Տեսնենք թէ ինչ չքաղաքներ է այդ պարոնը ստանալու դատարանից, ուր հրաւիրված է նա բացատրութեան համար։

Հայ ուսանողների թիւը շատ աննշան է Վարշավայում. համալսարանում ոչ մի հատ—բոլորը պոլիտեխնիկական ինստիտուտ են յաճախում եւ մի քանի մասնագիտական դպրոցներ։ Զանազան, իրար անհամապատասխան խաւերից դուրս եկած լինելով՝ նրանք չեն կարողանում բարոյական մի ընդհանուր կապ հաստատել իրար մէջ, զուրկ լինելով դրա համար անհրաժեշտ պատրաստականութիւնից։ Դա ցաւալի երեւոյթ է, որովհետեւ այսպիսի փոքրիկ շրջան կազմելով՝ նրանք անհամեմատ դիւրութեամբ պէտք է ժողովային միմեանց՝ անկեղծ, ընկերական յարաբերութիւններ ստեղծելով եւ ապագայ հասարակական օգտաւէտ գործունէութեան սաղմերը ձգելով հէնց ուսանողական նստարաններից։

Հայ ուսանողի համար Վարշաւան թէեւ ուրնի համալսարանական քաղաքի ամեն յարմարութիւններ, բայց եւ այնպէս խորհուրդ կը տայինք իւրաքանչիւր կովկասեցուն գերադասել ռուսական համալսարանական քաղաքները։ Ճիշդ է, կեանքն այստեղ այնքան էլ թանգ չէ. կլիման բարեխառն—խիստ ցրտերը հազուադէպ։ Բայց չը կայ այստեղ շրջան, չը կայ հասարակութիւն, ուր մուտք ունենար կովկասեցին. իսկ շրջանի ահագին կրթիչ նշանակութիւնը կարօտ չէ բացատրութիւնների։ Բացի այն, որ լեհ հասարակութիւնը կասկածոտ է իւրաքանչիւր ոչ-լեհ տարրի վերաբերմամբ, տեղիս հայ վաճառական դասակարգն էլ միանգամայն կղզիացած՝ չէ ցանկանում խոստովանել հայ ուսանողութեան գոյութիւնը այստեղ։ Մի կողմից էլ այս «ռուսական Պարիզը»—որպէս շատերը համարում են Վարշաւան—չափազանց հրապուրիչ կողմեր ունի, լուրջ, հետեւողական զբաղմունքները անհնարին դարձնելու չափ։ Դա, հասկանալի է, առաւելապէս մեր այն թեթեւսոլիկ երիտասարդների համար, որոնք մեր փոքրիկ քաղաքներից յանկարծ Վարշաւա գալով, շուտ են գլուխը կորցնում, արագ ենթարկվելով յափշտակող կեանքի աղդեցութեանը։ Մեր առաջ ունենք այժմ մի քանի կենդանի օրինակներ...

Տեղիս համալսարանի յայտնի պրոֆէսոր Նիկոլայկու աւագ-օրդինատոր բժ. Գ. Հայրապետեան պաշտօնապէս հաստատված է այդ կոչման մէջ։ Կարելի է ողջունել երիտասարդ բժիշկին այն համակրանքով եւ ուշադրութեամբ, որոնց արժանացել է նա համալսարանական վարչութեան եւ ուսանողութեան կողմից։ Որպէս լսում ենք, պ. Հայրապետեան սկսել է կազմել ժողովրդական ընթերցանութեան համար մի շարք տետրակներ մարդու նեարդային եւ հոգեկան հիւանդութիւնների մասին, որոնց հրատարակելու բժ. Ա. Բուդուղեան առանձին դրքոյկներով։ Ցանկալի կը լինէր, որ այդ աշխատութիւնները գրվէին հանրամատչելի, հետաքրքրական լեզուով, եւ նոյն ընդունելութիւնը գտնէին, որպիսին ունեցել են Բուդուղեանի գեղեցիկ հրատարակութիւնները։

Ա. Արզումանեանց

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

Փետրվարի 1-ին

Այս րոպէին հեռացայ մի տխուր եւ սրտաճմլիկ տեսարանից։ Քաղաքիս 2-րդ մասում մի նոր շինվող երկյարկանի տան առաստաղը եւ վերին յարկի յատակները փլվել էին՝ իրանց տակովն անելով ութ հոգի—եօթ մշակներ եւ մի վարպետ։ Նրանցից չորսին արդէն հանեցին մեռած, երեքին՝ ծանր վիրաւորված, իսկ ութերորդին—վարպետին դեռ չէին գտել եւ փընտռում էին։

Փլուածքը առաջ էր եկել նրանից, որ ահագին լայնութեամբ շինութեան մէջտեղից միայն մի սիւն էր եղել հանված մինչեւ վերին յարկը, սիւնի վրա շինել էին յատակ, նրա վերայից էլ նորից պատեր՝ մինչեւ առաստաղը եւ ապա վրան առաստաղը։ Եւ այդ բոլորը կպցրած է եղել բէտոնէ-աղիւսներից շինված մի բարակ սիւնի վրա, որը չը դիմանալով քանդվում է եւ տեղիք տալիս վերոյիշեալ դժբաղդութեան։ Շինութեան դրսի պատը ծայրից նոյնպէս ճեղքվել է, որը կարող է քանդվել հէնց փողոցով կառքերի անցուդարձի շարժումից։

Պէտք է ասած, որ վերջին տարիներս շինութիւնները սկսել են սունկի պէս բուսնել մեր քաղաքում, թէեւ այդ հանգամանքը ամենեւին դեռ չէ նպաստել կացարանների էժանանալուն, եւ այդ բոլորը շնորհիւ այն նորաձեւ բէտոնէ-աղիւսների, որոնց պատրաստողների մէջ գների մրցում առաջ գալով, սկսել են ցէմենտը մախաղներով խառնել աւազի հետ, որը ձեռք տալուն պէս սկսվում է փշրվել։ Այժմ, շատ չնչին բացառութեամբ միայն, բոլոր շինութիւնները կառուցվում են այդ աղիւսներով եւ այն էլ առանց որ եւ է ճարտարապետի հսկողութեան, իրանց խելքի թելադրութեամբ։ Տասնեակ օրինակներ կան, որ պլաններ են վերցրած եղել միայն մէկ յարկանի տան համար, բայց յանկարծ շինութիւնը բարձրացել է երկու, երեք եւ մի քանիսն էլ չորրորդ յարկի։

Ի դէպ է ասել, որ այստեղ յայտնի Միքայէլեան փողոցի վրա մի հին շինութիւն է նորոգվում, որը մօտ ութ տարի ժամանակ բերդվում, ապա ութ տարի ամբարձութեամբ երկու արշին առաջ է ընկած դէպի փողոց։ Որքան մենք տեղեկացանք, քաղաքային վարչութեան եւ ոստիկանի մէջ համաձայնութիւն չէ կայացել գնի վերաբերմամբ, իսկ տանտէրն էլ օգտվելով անցեալ տարի հրատարակած նոր օրէնքից, որ եթէ պլանից դուրս հողատէրերի եւ քաղաքային դումայի մէջ համաձայնութիւն չէ կայանում հողի արժէքի վերաբերմամբ, հողատէրերին իրաւունք է տրվում շինութիւն կառ

տիճանի անհատական են։ Եւ միայն այն ժամանակ նրանց դաստիարակութիւնը կարող է նպատակայարմար լինել, երբ նա յարմարվում է ամեն մի երեխայի առանձնայատկութիւններին։ Դաստիարակութեան գործի համար պատիժների անհրաժեշտութեան անպայման հերքումը դատախօսը հաստատեց մի շարք համոզիչ օրինակներով եւ վերջացրեց իր խօսքը ֆերմագին գիմումով դէպի դաստիարակների բարի զգացմունքները։

—

Կիրակի, փետրվարի 4-ին, Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ տիկին Դարիա Զաքարեան Միրզոեանի յիշատակին նրա մահվան տարելիցի առիթով։ Հոգեհանգիստը պատուել էր իր ներկայութեամբ ամենայն հայոց Կաթողիկոսը։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Մեզանում համարեա գարուն է. քաղաքում եւ շրջակայքում միանգամից ձիւնը հալվեց. մթերքների թանգութիւն է, գործի եւ առեւտուրի քեսատութիւն։ Սաստիկ տարածված է ինֆլուէնցա հիւանդութիւնը, որից զոհվեցին շատ հասակաւոր եւ մանուկ հիւանդներ»։

—

ՂՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Մեր հայոց ս. Աստուածածին եկեղեցին հիմա կարող է պարծենալ լաւ երգեցողութեամբ. եկեղեցու վարչութիւնը հրաւիրել է Աստրախանից դպիր պ. Սիմոն Կօրժենեանցին, որն իր չնորհալի ձայնով միանգամայն հիացնում է լսողին։ Ցանկալի էր, որ պ. Կօրժենեանց երգեցիկ խումբ պատրաստէր եկեղեցում երգելու համար տեղացի հայ պատանիներից»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ

—

Պարիզ, փետրվարի 4-ին

Ժամանակակից Իտալիան իր ամենէն մեծ, ամենէն հոյակապ փառքերէն մէկը կորսնցուց։

Ջուզէպպէ Վէրդի մեռաւ։

Ամբողջ Իտալիան սուգի մէջ է։ Վարժարանները, թատրոնները, կառավարական ու հասարակական հաստատութիւնները փակուեցան։ Հանրային կեանքը կարծես դադրած է։

Անգլիոյ թագուհին երէկ մեռաւ։ Այսօր կը մեռնի Վէրդի։ Այս երկու դագաղներուն առջեւ անկարելի կըլլայ ինձի բաղդատութեան չը դնել Կառավարողն ու Ստեղծողը։ Մէկը որ՝ իր իշխանութիւնը հաստատած է մարմիններուն վրա, իսկ միւսը՝ մտքերուն ու սրտերուն վրա։ Իր մահէն ետք ինչ թողուց Վիկտորիա թագուհին. քանի մը ուելի կամ նուազ դժգոյն էջեր պատմութեան մէջ։ Իսկ Վէրդի իր ետեւ կը թողու գեղեցկութիւն, յուզում, կեանք։ Եւ, սակայն, մարդկային տխմարութիւնը կուզէ, որ Վիկտորիան շատ ուելի փառաբանուի քան Վէրդին։ Անտարակոյս, Վէրդիի անհետացումին առջեւ յարգանքն ու ցաւակցութիւնը տիեզերական են, բայց իր դագաղին չը պիտի ընկերանան թագաւորներ եւ իշխաններ։

—

Ֆրանսայի ամենէն մեծ թատերական քննադատներէն մէկը, Կատիւլ Մէնդէս, սա տողերը կը նուիրէ Վերդիի մահվան առթիւ.

«Վէրդի—այս անունը գրելուս պէս—ինձի կերեւի իբրեւ արտակարգ իրականացում մը՝ սիրոյ, լոյսի, ստուերի, ցաւի, դժբաղդութեան, յաղթանակի եւ ուրախութեան։ Անիկա բանաստեղծ-կիրքը եղաւ։ Ինչ որ ալ ըսեն իր վրա, Վէրդի ամենակարող կենսունակութեան հրաշալի ընդդ մը եղաւ եւ իր ուղեղ-սրտին մէջ—որովհետեւ բարձր արուեստագէտներու քով ուղեղն ու սիրտը մէկ են—կը պարունակէր պատառուած մարդկութեան ամբողջութիւն մը։ Օ՜հ, որքան հիանալի ու որքան բաղձալի է, տառապող, հնչուն հայելիի մը մէջէ մարդկային ամբողջ զգայնութիւնը արտայայտած ըլլալ։ Այդ հայելին եղաւ Վէրդի—հայելի, որ սակայն պատկերը կը ստեղծէ, երբ անիկա բացակայ է նոյն իսկ, հայելի, որ կէս օր կը ցոլացնէ, արեւին մարը մանելէն ետք իսկ, որովհետեւ իր մէջ ունի արեգակնային բոցը։ Վէրդի՝ իր տիեզերականօրէն մարդկային ընդդէն զատ կատարելապէս ու ճշմարտապէս իր երկրին արդիւնքն ըլլալու առաւելութիւնն ունեցաւ։ Ինքը իտալացի մըն է, պատուական իտալացի մը, որ մեռաւ։ Մեր՝ ֆրանսական, գերմանական, անգլիական, ամերիկեան հիացումները իզուր զինքը իրենց համար պիտի պահանջէին։ Այս հիանալի երաժիշտը «իր երկրէն» է եւ մեր «ամենուս երկրին» մէջ ծափահարուեցաւ։ Ա՜հ, որքան աւելի շատ կը սիրեմ զինքը ասոր համար եւ որքան բաղձալի պիտի ըլլար քաղաքական ընդհանուր միաբանութիւնը, ուրկէ պիտի ծնին եւրոպական միացեալ-նահանգները, այնքան ցաւալի պիտի ըլլար տարբեր ցեղերու բանաստեղծական առանձնայատկութեանց նոյնութիւնը, որ երաժշտութիւններու եւ քերթուածներու զմայլելի տարբերութիւնը պիտի ջնջէր։ Ամեն երկիրներու ամբողջ արուեստագէտներուն նոյնութիւնը սոսկալի տգեղ պիտի ըլլար։ Ալ չը պիտի կրնայինք ճամբորդել օտար ցնորքին մէջ։ Հիանանք, չիւրացնենք։ Որքան կը գովեմ Վէրդին, իր իտալացի ըլլալուն համար մանաւանդ։ Բան մը սակայն զիս մտահոգ կընէ. Վէրդի՝ ցեղով ու հանճարով այնքան իտալացի՝ իր երաժշտութիւնը Իտալիայէն չը բաղխեցուց, իր ներշնչումը տարածեց այնքան գործերու վրա, որ երկրին մէջ ծնած չէին երբէք։ Ա՜հ, կը խոստովանիմ, այս առարկութիւնը բաւական ծանր է։ Ահաւասիկ մարդ մը, որ իր մէջ իր ցեղին ամբողջ ուժը, ամբողջ յորդող, գորովալից, կատաղի, ցնորական ու հրաշալիօրէն երգող ու պարող խենդութիւնը ունի ու ինչպէս այս ամենը չը շահագործէր՝ նիւթերուն ընտրութեամբ, ստեղծելու համար իր երկրին մէջ, զոր կը պաշտէ եւ ուրկէ կը պաշտուի, ճշմարտապէս ազգային, երաժշտա-դրամատիքական արուեստ մը։

«Արդարեւ կարելի չէ ուրանալ թէ Վէրդի, սպանիական գլուխ-գործոցներուն սարկօրէն հետեւողներուն կամ Շէքսպիրն ու Շիլլերը գողացողներուն կամ Հիւգոն ու Դիւման ընդօրինակողներուն հնազանդելով, երբէք իր արտայայտութեան ամբողջ կարողութիւնը չը նուիրեց, իր ազգին աղիքներէն իսկ բղխած դրամայի մը։ Անտարակոյս, ասիկա շատ ցաւալի է։ Ինչ երաժշտական դրամա պիտի կըրնար Վէրդի ստեղծել Իտալիոյ մէջ, եթէ նոյն իսկ Իտալիայէն, Իտալիոյ հոգիին խորերէն վերցուցած ըլլար ժողովրդական ու գրական նիւթերը իր գործերուն, որ աշխարհի ամեն կողմէ պիտի ճառագայթէին ու մի եւ նոյն ատեն այնքան սեփական պիտի մնային այն հողին ուրկէ ծնան։

«Վէրդի, իրեն բերուած դրքոյկները (livret) կընդունէր առանց մեծ ուշ դարձնելու, թերեւս անտարբեր, այն համոզումով թէ ուրկէ որ ալ գան անոնք, պիտի կրնար ինքը անոնց դրոշմել իր «ազգայնութեան» բնագրը։ Ու առիթը կը փնտռէր միայն ուրիշներու մէջ ինքը՝ սեպհական Վերդին ըլլալու։ Ու արդարեւ, Բայրընի, Շիլլերի, Հիւգոյի եւ ուրիշներու հակառակ, ինքն էր, այսինքն ամբողջ երջանիկ, դառն, անգութ, զուարթ ու ճաճանչող Իտալիան։ Յետոյ, եկաւ ժամ մը՝ ուր Վէրդի ներշնչումով լեցուն, փառքով ճառագայթարձակ, ծափահարուած, խնկարկված, սիրված ու մէկ մարդու մը մէջ ամբողջ ժողովուրդ մը խտացուցած՝ խորհեցաւ թէ բաւական չէր թերեւս իրեն պէս հանճարի մը համար միակ ցեղի մը ջերմ ուրախութիւնն ու խոր անձկութիւնը ցոլացուցած ըլլալ։ Իր ընդդին ամբողջ ճիգերը ժողովեց բոլորովին նոր, գրեթէ օտար մտածումի մը հոյակապ բարձրութեան մէջ։ Զը գիտեմ բան մը այնքան պատկառելի, այնքան յուզող որքան տեսարանը փառքով շրջապատված ու փառաւորվելու արժանի մարդու մը, որ իր յաղթանակին արդէն գագաթնակէտը հասած, կը խորհի յանկարծ թէ՝ այդքան երկրպագութիւններու իրաւունք ունենալու համար թերեւս պէտք եղածը ըրած չէ ու կը սկսի աշխարհին տալ իր առաջին գործերէն տարբեր գործեր, որ յառաջդիմութեան մէջ նոր քայլ մըն են ու կուզեն ապագային արժանանալ։

«Զեմ կարծեր որ արուեստի պատմութեան մէջ գտնուի երբէք վայրկեան մը այնքան նշանակելի, որքան այն վայրկեանը՝ ուր «Տրուբադուրի» հեղինակը պատրաստվեցաւ ըլլալու Դոն-Կարլոսի հեղինակը։ Ու ոմանք յուսացին թէ Իտալիայ մէջ, երաժշտական ողբերգութիւն մը, երաժշտական կատակերգութիւն մը պիտի ծնունդ առնէր։ Ու մէջ տեղ եկաւ Այիդան, Օտելլօն, Ֆալստաֆը»...

Վէրդի՝ այս մտածումի ու արուեստի մարդը վայրկեան մը իր մէջ խտացուց գործունէութեան ալ մարդը. ինքը աշխատեցաւ իտալական անկախութեան ու անկախութենէ ետք հայրենիքի միութեան համար։ Իր ժողովրդականութիւնը զինքը ղրկեց Իտալիոյ ծերակոյտին մէջ. բայց Ռիգոլէտտոյի հեղինակը՝ քաղաքականութեան փոթորկալի ու աղտոտ մթնոլորտէն նախամեծար հաւարեց հայեցողութեան ջինջ ու սրտապնդող կեանքը։ Կենդանի արդէն՝ անմահութիւնը ճանչցաւ, որովհետեւ ոչ միայն իր հայրենիքը զինքը կաստուածացնէր, այլ եւ Եւրոպան ու Ամերիկան իր հանճարին ոտքերուն տակ կը նետէին իրենց հիացումին էն գեղեցիկ ու էն հազուագիւտ ծաղիկները։

Ութսուն եւ եօթը տարեկան, հողին վրա բան մը չը պակսեցաւ իրեն, հարստութիւն, փառք, հիացում։ Սա բանով միայն տարբերեցաւ հանճարի իր միւս եղբայրներէն,—մինչդեռ անոնք իրենց կեանքը թշուառութեան մէջ կաւարտեն ու գրեթէ անօթութենէ կը մեռնին, Վէրդի միլիոններ կը գցէ իր ազգականներուն։ Աւելի աղէկ. մարդկութեան հաւար նախատինք մը պակաս կըլլայ։ Լոյսի ու արեւի երկիրը՝ Իտալիան՝ կրնայ առանց խըղճահարութեան, առանց ամօթի իր ամենէն մեծ զաւակներէն մէկուն՝ Վէրդիի հրաժեշտի վերջին ողջոյնը տալ։

Տիգրան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Անգլիական պարլամենտի առաջիկայ նստաշրջանի բացումը մի առանձին հետաքրքրութիւն է զարթեցնում, որովհետեւ այս անգամ պէտք է բանայ թագաւորը անձամբ, մի բան, որ արդէն 15 տարի է տեղի չէ ունեցել Անգլիայում։ Լրագիրների ասելով՝ ինքը Էդուարդ թագաւորը այնպիսի հետաքրքրութեամբ է վերաբերվում այդ գործին, որ անձամբ վերահասու է լինում բոլոր պատրաստութիւններին։ Պարլամէնտի բացման հանդէսը, լրագիրների ասելով, իր փայլով եւ չքեղութեամբ պէտք է գերազանցէ այն բոլոր բացումները, որոնք տեղի են ունեցել այս վերջին հարիւրամեակի ընթացքում։ Վիկտորիա թագուհին երբէք բաց չէ արել պարլամենտը լիակատար հանդէսով։ Առաջիկայ հանդէսը պէտք է կայանայ հետեւեալ կարգով։ Էդուարդ VII կը գնայ պարլամենտ մի հինօրեայ ահագին կառքով, որ չէ երեւացել Լօնդոնի փողոցներում սկսած 1863 թուից, այսինքն այն տարվանից, երբ պակվում էր այժմեան թագաւորը։ Այդ ահագին եւ ծանր կառքին կը լծվեն ութը ձիեր, որոնց սանձերից բռնած կը լինեն ութ ձիապաններ։ Արքայական կառքին կը հետեւեն ուրիշ վեց կառքեր, որոնց մէջ նստած կը լինեն պրինցներ եւ պրինցուհիներ։ Այս կառքերը լծված կը լինեն վեց-վեց ձիերով։ Ամբողջ ճանապարհի վրա, Բուկինհամի պալատից մինչեւ պարլամենտ, կանգնած կը լինեն զօրքեր։ Արքայական գնացքի տեւողութեան ժամանակ տեղի կունենայ անընդհատ թնդանօթաձգութիւն։ Բայց հանդէսի ամենաշքեղ մասը կը կատարվի լորդերի ժողովում։ Առանձին սենեակում թագաւորը կը ձգէ իր վրա ծիրանի եւ հանդիսականները կը մտնեն նիստերի դահլիճը։ Բոլոր լորդերը հագած կը լինեն ծիրանի թիկնոցներ, իսկ նրանց կանայք—ոսկի զգեստներ՝ զարդարված թանգագին քարերով։ Լորդերի ժողովի հանգամանքը փոքր դահլիճը չէ կարող տեղաւորել բոլոր հրաւիրվածներին։ Տեղերի մեծ մասը, ուր սովորաբար նստում են լորդերը, յատկացրած են կանանց, այնպէս որ երկու ժողովների անդամներից շատերը, մինիստրները եւ մինչեւ անգամ պրինցները ստիպված պէտք է լինեն կանգնած ներկայ լինել պարլամենտի բացմանը։

—Անգլիական լրագիրները հաղորդում են, թէ Էդուարդ թագաւորը փետրվարի 3-ին, պարլամենտի բացումից անմիջապէս յետոյ, կուղեւորվի Գերմանիա, տեսակցելու իր քրոջ, գերմանական այրի կայսրուհու հետ։ Այսուամենայնիւ հաստատ տեղեկութիւններ ունեցող շրջաններում ասում են, որ ուղեւորութիւնը դէպի Գերմանիա տեղի կունենայ աւելի ուշ, թէպէտ եւ հաստատում են այն փաստը, որ արքայական «Albert» զբօսանաւը հրաման է ստացել պատրաստ լինելու ուղեւորութեան փետրվարի 3-ին։

—«Սատէտ» լրագրին Թաւրիզից գրում են, որ այնտեղ է եկել Թիւրքաց ընդհանուր կոմիսար Հաժդի-փաշան։ Նրան յանձնարարված է զսպել քիւրդ աշիրաթներին, որոնք սիստեմատիքաբար անցնում են Թիւրքաց սահմանը խաղաղ բնակիչների վրա յարձակում գործելու եւ քարվանները կողոպտելու համար։ Կոմիսարի ձեռքում գտնվում է այն բոլոր գոյքերի ցուցակը, որ քիւրդերը կողոպտել են Վանի վիլայէթի Գեայուրեան եւ Աշրէկեան շրջաններում եւ նա յետ է պահանջում այդ բոլոր գոյքերը՝ ըստ պատկանելոյն վերադարձնելու համար։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

3 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մեծ Իշխանուհիներ Կսէնիա Ալէքսանդրօվնայի եւ Մարիա Գէօրգիեվնայի հովանաւորութեան տակ յօգուտ «Եսալի» ընկերութեան Գոլէնկօի եւ Դոլինայի կազմած կօնցէրտը ահագին աջողութիւն ունէր։ Հաւաքված է 13,000 ռուբլի։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը յայտնեց ռուսաց դեսպանին համաչափական մաքսահարկ դնելու մասին ռուսաց շաքարի վրա։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Տեղացիները դադարեցնում են աշխատանքները ժամտախտի երեւալու պատճառով։ 5,000 տեղացիների անունից պատգամաւորութիւնը յայտնեց իշխանութիւններին, որ, ժամտախտի պատճառով, տեղացիները հրաժարվում են աշխատելուց եւ կամենում են հայրենիք վերադառնալ. իշխանութիւնները ուշացնում են թոյլտուութիւնների տալը։ Աշխատանքները նաւարաններում դադարեցին։

ԿՐՕՆԲԷՐԳ։ Գերմանական այրի կայսրուհու առողջական դրութիւնը գոհացուցիչ է։

ՍՕՖԻԱ։ Այստեղի հրայանձգային ընկերութեան կազմած ժողովում, ուր ներկայ էին մինչեւ հազար մարդիկ, որոշում կայացաւ խնդրելու, որ կառավարութիւնը չարձակէ հրացանաձգային ընկերութիւնը եւ հաստատէ նրա կանոնադրութիւնը։

4 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 3-ին «Міръ Искусства» ամսագրի պատկերների ցուցահանդէսն այցելեցին Թագաւոր Կայսրը եւ Հէսսէնեան Էրնստ մեծ դուքսը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կիտչեներ հեռագրում է Դէսարից. «Դէվէտի ոյժերը երէկ մինչեւ լուսաբացը անցան երկաթուղու վրայով Բարտաս-Սայդինգի մօտ, Դէսարից դէպի հիւսիս։ Գլուխէր քայլ առ քայլ հետամուտ էր լինում թշնամուն. գընդապետ Կրաբբէի հրամանատարութեան տակ գտնվող զրահապատ գնացքները աշխատում էին չը թոյլ տալ թշնամուն անցնել ճանապարհը։ Բօէրները, սակայն, պայթեցրին ռէլսները դէպի հիւսիս եւ դէպի հարաւ այն տեղից, որով անցան։ Անգլիացիները աւար վերցրին աւելի քան քսան փուրգօն ռազմամթերքներով, Մաքսիմի մէկ թնդանօթ, հարիւր ձիերից աւելի. քսան բօէրներ գերի են առնված։ Անգլիացիները հալածում են բօէրներին։

ՊԷԿԻՆ։ Այսօր ստորագրված համաձայնութեան համեմատ, Շանդհայ-Գուան-Պէկին երկաթուղին կը յանձնվի անգլիացիներին մինչեւ փետրվարի 15-ը։

ՍՕՖԻԱ։ Իշխանորդի Բօրիսի առողջական դրութիւնը վատացաւ։

Պետրօվի մինիստրութիւնը հրաժարական տուեց, գտնելով, որ համարում է իր գործը՝ ընտրութիւնների վերաբերմամբ, վերջացած։

ՊԷԿԻՆ։ Չինական լիազօրները հաղորդում են պալատին, որ դեսպանների որոշումը անդարձ է, բայց որ Տունֆուսիանի վերաբերմամբ դատավճռի կատարումը կարող է յետաձգվել։

Վալդերզէյ պաշտօնապէս հերքում է հաղորդագրութիւնը այն բանի մասին, որ իբր թէ գերմանական զօրքերը հեռանում են Զինաստանից. նա յայտնում է, թէ չէ կարող ոչ մի զինուոր ուղարկել, մինչեւ որ դրա համար հրաման չը ստանայ Բերլինից, իսկ այդպիսի հրաման նա չէ ստացել։

ԲԵՐԼԻՆ։ Բոլորովին անհիմն է այն տեղեկութիւնը, որ գեներալ-ադիւտանտ ֆօն-Վերդեր իբր թէ ուղեւորվում է Պետերբուրգ մի քանի թիւրիմացութիւններ վերացնելու համար. վերոյիշեալ թիւրիմացութիւնները գոյութիւն չունեն։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Ռուսաց դեսպանը Մակ-Կինլէյին յանձնեց մի ալբոմ՝ Ռուսաց Կայսրի թագադրութեան տեսարանների նկարներով, որպէս պարգեւ Թագաւորից ի նշան բարձր յարգանքի դէպի նախագահը. վերջինս խնդրեց դեսպանին յայտնել Նորին Մեծութեանը իր չնորհակալութիւնը։

ՖԻԼԻՊՊՈՊՕԼ։ Թագաժառանգ իշխանորդի Բօրիսը կրկին հիւանդացաւ կարմրուկով. բացի դրանից, բրոնխիտի սաստիկ նշաններ երեւեցան աջ թոքի մէջ։ Պրոֆէսսոր Էչերիխ եկաւ Ֆիլիպպոպոլ։

ԿԱՐԼՕՎԻՑ։ Արտակարգ գնացքով այստեղ եկած Միլանի մարմինը դիմաւորելու համար կայարանում կանգնած էր սպասաւոր պահակախումբը, որը զինուորական պատիւներ տուեց, մի եւ նոյն ժամանակ երաժշտութիւնը նուագում էր սերբական հիմնը։ Կայարանից մարմինը տարվեց միտրոպոլիտական եկեղեցին, ուր պատրիարքը հոգեհանգիստ կատարեց բազմաթիւ հոգեւորականութեան ներկայութեամբ, ձայնակցութեամբ բոլոր զանգակների զողանջիւնի։ Կէս օրից յետոյ մէկ ժամին մարմինը փոխադրվեց Կրուշէդոլեան վանքը, ուր տեղի ունեցաւ թաղումը։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Ֆինանսական քարտուղար Գէջ վճռեց բարձրացնել լրացուցիչ մաքսահարկը բէլգիական շաքարի վրա էլ, պրէմիայի համաչափ։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ Կառավարչական «New-York-Tribune» լրագիրը, քննելով ռուսաց շաքարի վրա դրված հատաչափ մաքսահարկը եւ զանազան լրագիրների ֆանտաստիական շտախօսութիւնները մաքսային պատերազմի մասին, ասում է. «Մաքսային պատերազմով ոչ մի սպառնալիք չէ կարող աղդել մեր գործողութիւնների վրա։ Մենք պարտաւոր ենք մեր խօսքի տէրը լինել Գերմանիայի եւ ուրիշ աղգերի վերաբերմամբ։ Եթէ Միացեալ-Նահանգները նպաստէին Ռուսաստանին ի Ջաս Գերմանիայի, անկասկած է, որ դա հատուցում կառաջացնէր Գերմանիայի կողմից. իսկ մաքսային պատերազմը Գերմանիայի հետ աւելի եւս Ջասակար կը լինէր Ռուսաստանի հետ պատերազմից։ Մեր յարաբերութիւնները Գերմանիայի հետ անհամեմատ աւելի սերտ են, քան Ռուսաստանի հետ. մեր արտահանական առեւտուրը Գերմանիայի մէջ տասն եւ ութ անգամ աւելի նշանաւոր է. անմիջական հաշիւ տեսակէտից մենք աւելի եւս պէտք է հոգ տանենք բարեկամական յարաբերութիւններ պահպանել Գերմանիայի հետ, քան Ռուսաստանի հետ, բայց շաքարի հարցը պէտք է վճռվի բարձր տեսակէտից պատշաճաւոր վրատահութեամբ եւ դաշնագրային պարտաւորութիւնների եւ սահմանային օրէնքի կանոնաւոր բացատրութեամբ. հէնց այդպէս էլ կը պատահի, եւ այդպիսով ամեն տեսակ խօսակցութիւններ մաքսային պատերազմի մասին ի դերեւ կելնեն»։

5 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 4-ին արտասահման ուղեւորվեց պրինց Ալէքսանդր Պետրովիչ Օլդենբուրգսկի։

ՍՕՖԻԱ։ Կառավարչական օրգան «Սվետ» եւ ստամբուլցիականների օրգան «Նովիյ Վեկ» եռանդուն յօդուածներ հրատարակեցին մակեդոնական կոմիտէի դէմ, որի գործունէութիւնը Բոլգարիայում դիւանագիտական դժուարութիւններ է յարուցանում։

ՍՕՖԻԱ։ Իշխանորդի Բորիսի բրոնխիտ հիւանդութիւնը փոխվեց թոքերի բորբոքման. ուստի Ֆէրդինանդ իշխանը խնդրեց Բորիս Պետրովիչին շարունակել պաշտօնը մինչեւ որ որդու առողջութեան վիճակը բաւականաչափ անդորրութիւն կը տայ նրան, որպէս զի նա կարողանայ դիմել կուսակցութիւնների պարագլուխներին մինիստրութիւն կազմելու առաջարկութեամբ։

ԲՐԻՍԷԼ։ Երէկ Լէյդս Հասդայի հարսանիքային հանդէսներից վերադարձաւ այստեղ։ Այն ժամանակ, երբ նա հէնց նոր վերադարձել էր եւ նրա իրեղէնները առանց հսկողութեան դըրած էին նախասենեակում, գողերը տարան նրա պայուսակը, որի մէջ գտնվում էին քաղաքական թղթեր։ Գողերը ներս էին մտել յարմարացրած բանալիի օգնութեամբ. իսկոյն իմաց տրվեց ոստիկանութեան։

ԿՐՕՆԲԷՐԳ։ Գերմանական այրի կայսրուհու առողջութեան վիճակը շատ զոհացուցիչ է։

ԴԷԱԱՐ։ Դէվէտ եւ Շտէյն երկու հազար հոգուց բաղկացած զօրաբաժնով եւ երկու թընդանօթներով անցան երկաթուղին Գօուտկրաալից դէպի հիւսիս։ Անգլիական թնդանօթները ցրվեցին թշնամուն, որի թնդանօթները կուին չը մասնակցեցին։ Զրահապատ գնացքը սկսեց կրակել ծովային թնդանօթները։ Անգլիացիներին աջողվեց խլել Դէվէտի ամբողջ սայլախումբը, ի միջի այլոց հարիւր հազար փամփուշտ, մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք եւ մի արագահար թնդանօթ։ Անգլիացիների կորուստն է երեք վիրաւոր։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Կարծում են, որ Ռուսաստանի եւ Միացեալ-Նահանգների առեւտրական յարաբերութիւնների մէջ ծանր ճգնաժամ է սկսվել։ Ռուսաց ֆինանսների մինիստրի կարգադրութիւնը կառաջացնէ մաքսահարկերի 50%-ով բարձրացումը ամէրիկական մեքենաների եւ մետալագործական արդիւնաբերութեան արդիւնքների, վախենում են, որ այդպիսի դրութիւնը արգելաւորթ կը դառնայ այդ արդիւնքների արտահանութեան դէպի Ռուսաստան։ 1900 թ-ին այդ արտահանութիւնը հասաւ 30 միլիոն դոլլարի։

ԴԷԱԱՐ Բրիւս Համիլտոնի բրիգադան հասաւ այստեղ. Կարնարվոնից հաղորդում են Դէլիլի զօրասիւնի գալու մասին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պետերբուրգի հանրային խորհուրդը որոշեց. այս տարի փետրվարի 8-ին չը կատարել հանդիսաւոր ակը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Հինգշաբթի, փետրվարի 8-ին
Ի պատիւ Վարդանանց տօնի հայ դերասանական ընկերութիւնը
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ՝
I
ԱՐԾԱԿ Բ.
Պատ. ողբ. 5 արար. հեղ. Խ. Գալֆայեանի
II
ԳԻՇԵՐՈՒԱՑ ՍԱԲԸ ԽԷՐ Է
Վոդ. 1 գործ. հեղ. Գ. Սունդուկեանցի
Մասնակցում է ամբողջ խումբը։
Սկիզբն է 8 ժ. երեկոյեան։
Ժողովարանի ոչ-անդամները մուտքի համար առանձին չեն վճարում։
Տոմսակները վաճառվում են ժողովարանի շվէյցարի մօտ։ (Ե. Չ. Հ.) 1—3

ՄԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ,
որ սովորել է քաղաքային դպրոցում եւ վարել է ուսուցչական պաշտօն զանազան քաղաքներում եւ գիւղերում, այժմ ցանկանում է մտնել ծառայութեան՝ գործարաններում, առեւտրական տներում, կամ վարել տնային ուսուցչի պաշտօն։ Ցանկացողները կարող են դիմել «Մշակի» խմբագրատունը։

Թարգմանւում է
Զօլաի «ՓՈՂ» (Деньги) վէպը։
4—1 Հ. Մելքումեանց

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Չորեքշաբթի, փետրվարի 14-ին, նշանակված է երկրորդ անգամ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
պ.պ. անդամների, յունվարի 30-ին չը կայացած ժողովի փոխարէն, քննելու համար 1900 թ-ի հաշիւը եւ բալանսը. 1901 թ-ի նախահաշուի հաստատումը. 3 աւագների եւ 6 կանդիդատների ընտրութիւնը եւ կանդիդատների քուէարկութիւնը։

Տալիս եմ մասնաւոր դասեր
ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻՑ
Հասցէս՝ Тройцкая улица, домъ № 11. кв. Мелкумова.

Վաճառվում է արտասահմանեան եւ տեղական
ԲՕԺՕԺԻ ՑԵԼՈՒԼԵԱՐՆԻՑ
զանազան տեսակի եւ յայտնի ֆիրմանների ՍԵՐՄ, կովկասեան չերամապահական կայարանի սպիտակ փաթեթներով։ Ցանկացողները վաղօրոք պիտի դիմեն. Тифлисъ, Галусту Галустьяну. 8—10

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԵԻ
„ՆԱՄՈՒՍ,,
վէպը, II տպագրութեամբ, լոյս կը տեսնի յունվարի վերջին։ Դիմել՝ Баку, Александру Абелянцу. Գինը ճանապարհածախսով 1 բուբլի։ Գրավաճառներին զիջումն։ 9—10

Պետերբուրգի բժշկական վաչութեան թոյլատրութեամբ։ Մեծ արկղիկը 5 բուբլի, փոքրը—3 բ. եւ 1 բ. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ
մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց
ԶՈՒԻ ԿԱԹԸ
երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արևի պատճառած սևութիւնը, մունները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ արուակը, արկղիկի մէջ, 2 բուբլի, փոքրը—1 բ. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Գուչկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Սրմանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բազում. նաև Մէրքայերեան կամուրջի վրա, Զապօվի և Արիստակովի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պաստով։
53—100

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑ է մնում Թիֆլիսի «Մշակ» խմբագրատունը։ Ամենայն հարցերի համար, որոնք վերաբերվում են «Մշակի» խմբագրատունը ուղարկվող գրութիւնների, ինչպէս նաև գրաստների, գրաստի գնի, գրաստի գնի փոխանակման, գրաստի գնի ուղարկման, գրաստի գնի ստացման, գրաստի գնի վերադարձման, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների, գրաստի գնի ուղարկման ուղիների, գրաստի գնի ստացման ուղիների, գրաստի գնի վերադարձման ուղիների մասին։

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
на 1901 годъ
на издающійся въ Тифлисѣ политическую и литературную ежедневную газету
НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ
(XVIII годъ изданія)

Газета будетъ выходить въ 1901 году подъ прежней редакціей и по прежней программѣ.
Съ цѣлью удовлетворить все болѣе развивающуюся потребность въ чтеніи, ФОРМАТЪ газеты съ конца нынѣшняго года будетъ УВЕЛИЧЕНЪ.

Условія подписки
Съ доставкой и пересылкой:
На 12 мѣсяцевъ 10 р., на 6 мѣсяцевъ 6 р.
За границу: на годъ 17 р., на полгода—9 р., на 3 мѣсяца—5 р.
Для годовыхъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р. Для сельскихъ учителей льгота: подписная цѣна на годъ—7 р., на полгода—4 р.
Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа каждаго мѣсяца. Подписка принимается въ Тифлисѣ, въ конторѣ газеты, Барятинская ул., д. № 8.
Книги, издаваемыя редакціею, будутъ продаваться подписчикамъ „Нов. Об." съ уступкою 50%. 3—3

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ
ԼԷՕ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՑԵԱԼՈՒՄ
Հատոր առաջին։—XVI—XVII դար
ԳԻՆՆ Է 1 ՐՈՒԲԼԻ 50 ԿՈՊԷԿ
Ծախվում է Թիֆլիսում, «Մշակի» խմբագրատանը.
Օտարաքաղաքացիները դիմում են. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». 10—10

Շաբաթ, 1901 թ. փետրվարի 10-ին
«ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ» չինութեան մէջ տեղի է ունենալու
ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ
„ՎԱՐԴԱԳՈՅՆ ԴՕՄԻՆՕ"
Զրի եւ էժանագին ճաշարանի դրամական միջոցները աւելացնելու նպատակով
Տիկիններին խնդրում են լինել դիմակով եւ վարդագոյն դոմինոյով։ Այն տիկինները, որոնք չեն ցանկանայ դիմակներով լինել, վճարելու են 50 կոպէկ տուգանք։
Սկիզբը 10 ժամին։
Տոմսակի գինն է 2 բուբլի 10 կոպէկ։
Տիկինների համար անուանական տոմսակներ կարելի է ստանալ հետեւեալ անձանց մօտ.
Տիկ. Մ. Ա. Աքիմեան, Կոնսուլսկայա, 4. Իշխ. Վ. Գ. Բարատովա, Բէլոուսովսկայա, սեփ. տուն.
Տիկ. Ե. Մ. Թայիրեան, Լաբօրատորնայա, 6. Իշխ. Ն. Ի. Թումանեան, Բեբուտովսկայա, 17.
Տիկ. Մ. Վ. Ծովիանեան, Սերգիեվսկայա եւ Լերմոնտովսկայա փողոցների անկիւն, 10։
(կիր. երեք. հինգ. շաբ.) 1—4

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ
նկարչական-գեղարուեստական արհեստանոցը
ընդունում է սրբերի պատկերների, կենդանագրերի, ոսկեզօծ ցուցանակի (вывѣска), դէկորացիաների, ներկարարական աշխատանքների պատուէրներ եւ տալիս եմ նկարչութեան դասեր։
Գ. Գ. ԲՕԳԱՏԻՐԵՕՎ
Արհեստանոցը գտնվում է Վերայի զառիվայրի վրա, Կօրգանովսկայա փողոցի անկիւն, տուն Մերուրնութովի։ 1—1

Թիֆլիսի Կենտրոնական գրավաճառանոցում
ծախվում են հետեւեալ նոր գրքերը՝
Լէօ, Հայկական տպագրութիւն, ա. հատոր, Թիֆլիս, 1901 թ., գ. 1 բ. 50 կ.
Մխիթարեանց Ա., Տաղեր ու խաղեր, չորս բաժանմունքով, Ալէքս. 1900 թ., 60 կ.։
Մօլիէռ, Թաչող բժիշկն, թատերական, Բագու, 1900 թ., գ. 25 կ.։
Տաղաւարեան Ն. դոկտ., Բառացուցակ ախտանուանց ֆրանսերենէ ի հայ, բ. տպ. Կ. Պոլիս, 1901 թ., 30 կ.։
Տէր-Գաբրիէլեանց Գ. քահ., Խորհրդածութիւններ Յիսուս Քրիստոսի չարչարանքների եւ մահվան մասին, Թիֆլ. 1900 թ. 1 բ.։
Տէր-Գրիգորեան Է., Դամոկլեան սուր, դրամա 8 արար. բ. տպ. Երեւան 1900 թ. 75 կ.։
Լէօ, Մէլիքի Աղջիկը (սակաւաթիւ) 1 բ. 30 կ.։
Ռաֆֆի Զահրումար (սակաւաթիւ) գ. 2 բ.։
» Տաճկահայք, գ. 40 կ.։
Դիմել՝ Тифлисъ, Въ Центральную Книжную Торговлю. (Ե.) 3—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբթը մի անգամ։
Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պօթ։ Մեկնում է Բաթումից չորեքշաբթի, յունվարի 31 (փետրվարի 13)—շոգենաւ՝ ԱՆԱՏՕԼԻ, կապիտան ԲԻԱՆԿԻ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։
Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորական գներով։
Սմիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվերպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։
Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝
ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ Գ. Բարեկենդանեանին, Սիոնի փող. Խոջափարուխովի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մուրթաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիքովի, № 27։ ՆՈՎՈՐՕՍԻԲՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (Ե. Հ. Չ.) 8—20

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 5 Февраля 1901 г.
Типографія Грузинск. Т—ва, Большая-Ванкская ул., № 27